

แบบสรุปรายงานวิจัย

1. ชื่อเรื่อง

การศึกษาความเป็นไปได้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคม และวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

2. รายชื่อนักวิจัย

2.1 หัวหน้าโครงการ

นางสาวเขมิกา อารมณธ์ อาจารย์

2.2 ผู้ร่วมวิจัย

1. นางสาวรัชนีกร ทบประดิษฐ์	อาจารย์
2. นางสาวทองสา บุตรงาม	อาจารย์
3. นายเกรียงไกร จันทป	รองปลัด อบต.
4. นายประเทือง โอบากาศ	รองปลัด อบต.
5. นางสาวเบญจพร อดิษฐ์	นักศึกษา
6. นางสาวอรณิชา ทิพย์มาลา	นักศึกษา
7. นายธนากร กิรัมย์	นักศึกษา
8. นางสาวรุ่งตะวัน เงามใส	นักศึกษา

3. ความเป็นมา

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและการเปลี่ยนแปลงผ่านทางประชากรจากภาวะการเกิดสูงตายสูงมาสู่ภาวะการเกิดต่ำและตายต่ำ การเปลี่ยนแปลงจากการเพิ่มของประชากรวัยเด็กที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอดีตเป็นการเพิ่มประชากรวัยสูงอายุอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและยังคงทวีความรวดเร็วต่อไปอีกใน 10-20 ปีข้างหน้า ซึ่งนั่นก็หมายถึงว่าทำให้สังคมไทยเปลี่ยนจากสังคมเยาว์วัยสู่สังคมสูงวัยและเป็นประเด็นที่ท้าทายต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศปัจจุบันซึ่งประเทศไทยมีประชากรราว 67 ล้านคน ในปี 2568 โดยประชากรไทยจะไม่เพิ่มแล้ว ในประชากร 100 คนจะมีคนอายุ 60 ปีขึ้นไป 15 คน และ อีก 35 ปี คนอายุ 60 ปีมี 35 คนต่อประชากร 100 คน (**นพ.สุทธิชัย จิตพันธ์กุล; สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ**) การมีอายุที่ยืนยาวขึ้นทำให้เกิดประเด็นที่ท้าทายต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลายประการไม่ว่าจะเป็นภาวะสุขภาพที่ถดถอยลงตามวัย การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและการอยู่ในสภาวะทุพพลภาพหรือมีข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรมประจำวันและการตกอยู่ในภาวะความยากจนในสัดส่วนที่สูงกว่าประชากรวัยอื่น(ศิริลักษณ์ รื่นวงศ์, 2557:1)

รัฐบาล (คสช.) โดย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีนโยบายสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น โดยบูรณาการทุกภาคส่วน ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการเตรียมการด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นการประชุมคุย

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ รวมทั้งเสริมสร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาทักษะชีวิต มีกิจกรรมร่วมกับสังคมและชุมชน เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ มีโอกาสแสดงศักยภาพภูมิความรู้และประสบการณ์ ส่งผลให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรีและมีความสุข

จากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลขององค์การบริหารตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ามีครัวเรือนที่อาศัยอยู่ทั้งสิ้น 1,704 ครัวเรือน มีประชาชนที่อาศัยอยู่จริงทั้งหมด 6,437 คน แบ่งเป็นเพศชาย 3,154 คน เพศหญิง 3,283 คน และในจำนวนทั้งหมด มีประชาชนที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป 1,340 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.82 ของจำนวนประชาชนทั้งหมด ซึ่งจะเห็นว่าจำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนมาก องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทยจึงเล็งเห็นความสำคัญของผู้สูงอายุ จึงมีความสนใจที่จะดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้พบปะพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีในลำดับถัดไป

จะเห็นว่าโรงเรียนผู้สูงอายุเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในช่องทางที่ทันสมัยได้อย่างรวดเร็ว มีโอกาสได้เรียนรู้ตามอัธยาศัย และทำกิจสร้างสรรค์ต่างๆ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงอายุคง ความแข็งแรงของร่างกายไว้ได้นานที่สุด และไม่เป็นภาระของครอบครัวและชุมชน นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยัง สามารถสร้างคุณค่าต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมอีกด้วย จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น “โรงเรียนผู้สูงอายุ” มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ช่วยเพิ่มพูนความรู้ ทักษะชีวิตที่จำเป็นการพัฒนาทักษะ ซึ่งจะเห็นว่าโรงเรียนผู้สูงอายุมีความจำเป็นและสำคัญ ผู้วิจัย ร่วมกับนักวิชาการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักศึกษา และนักวิจัยชาวบ้านในเขตพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย และเป็นแนวทางในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน ต่อไป

4. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

5. ขอบเขตการดำเนินงาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษา ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตตัวแปร คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

6. ประเด็นหลักในการทบทวนวรรณกรรม/กรอบแนวคิดการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
3. แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม และนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการกับผู้สูงอายุ
4. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์

7. วิธีดำเนินการ

กิจกรรมการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมระหว่างเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อค้นหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนท้องถิ่นตำบลแจนแลน อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดอุบลราชธานี รายละเอียดแสดงดังนี้

1. ขั้นตอนเตรียมการ

- 1.1 ศึกษาทบทวนข้อมูลจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 1.2 เตรียมนักศึกษาเพื่อเป็นผู้ช่วยนักวิจัย

ในขั้นตอนการเตรียมนักศึกษาร่วมงานวิจัยโดยการรับสมัครด้วย Google Form ผลจากการเปิดรับสมัคร พบว่ามีนักศึกษาจำนวน 6 คน ที่สนใจร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ในงานวิจัย ประกอบด้วยรายชื่อศึกษาดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อนักศึกษาที่สมัครเข้าร่วมเป็นผู้ช่วยนักวิจัย

รหัสนักศึกษา	คำนำหน้า	ชื่อ-สกุล	ชั้นปีที่	สาขาวิชา
570112243026	นาย	อำพล ยศแก้วทอง	4	สถิติประยุกต์
580112243037	นาย	ธวัชชัย วรรณวิจิตร	3	สถิติประยุกต์
590112243002	นาย	ณัฐพล แซ่ลิ้ม	2	สถิติประยุกต์
590112243019	นางสาว	ดวงใจ สายบุตร	2	สถิติประยุกต์
590112243024	นางสาว	นิราวรรณ มุขวิติ	2	สถิติประยุกต์
590112243046	นางสาว	โสภิตา ศรีสุพรรณ	2	สถิติประยุกต์

1.3 ประชุมทีมทำงานร่วมกับหน่วยวิจัยส่วนกลาง

ภาพที่ 1 ประชุมทีมทำงานร่วมกับหน่วยวิจัยส่วนกลาง

1.4 ประชุมทีมทำงานวิจัย (นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์) เพื่อเตรียมพร้อมวางแผนการดำเนินงานตามกรอบวิจัยโครงการ

ภาพที่ 2 ประชุมทีมทำงานวิจัย (นักวิจัย ผู้ช่วยนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์)
เพื่อเตรียมพร้อมวางแผนการดำเนินงานตามกรอบวิจัยโครงการวิจัย

1.5 การติดต่อพื้นที่วิจัย

ทีมนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยได้ลงพื้นที่เพื่อติดต่อกับผู้ที่เกี่ยวข้องพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรราชธานี ในวันที่ 27-28 ธันวาคม 2560 เพื่อสำรวจบริบทของชุมชนและข้อมูลผู้สูงอายุ สำหรับการใช้ในการ เขียนข้อเสนอโครงการวิจัย

ภาพที่ 3 ภาพลงพื้นที่เพื่อสำรวจบริบทสำหรับเขียนข้อเสนอโครงการ

1.6 เตรียมพื้นที่วิจัย

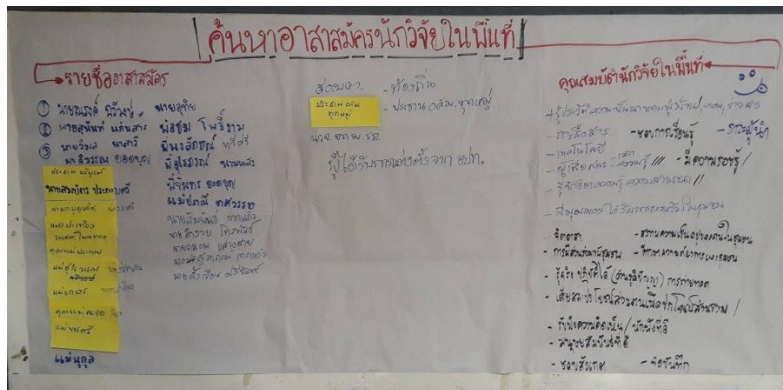
ผู้วิจัยลงพื้นที่ประสานงาน เพื่อแสวงหาภาคีร่วมให้ไปในแนวเดียวกันระดับพื้นที่ เพื่อเตรียมพื้นที่ในการทำวิจัย

ภาพที่ 4 ภาพลงพื้นที่เพื่อเตรียมพื้นที่วิจัย

1.7 ค้นหาวิจัยในพื้นที่

ผู้วิจัยลงพื้นที่ประสานงาน เพื่อแสวงหาภาควิชาวิจัยให้ไปในแนวเดียวกันระดับพื้นที่ เพื่อ ค้นหาวิจัยชาวบ้านในพื้นที่ตำบลบ้านไทย

ภาพที่ 5 ภาพลงพื้นที่เพื่อค้นหาวิจัยในพื้นที่

2. ขั้นตอนการตามวัตถุประสงค์

2.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาบริบทผู้สูงอายุพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทผู้สูงอายุพื้นที่ตำบลบ้านไทย อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

ทีมนักวิจัยได้ลงพื้นที่ตำบลบ้านไทยเมื่อวันที่ 4-7 มิถุนายน 2560 เพื่อ จัดประชุม ผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วยนักวิจัย นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ร่วมกับนักวิชาการ อบต.บ้านไทย และนักวิจัยชาวบ้านในพื้นที่ศึกษา เพื่อชี้แจง และอบรมเชิงปฏิบัติการการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทผู้สูงอายุ แบบมีส่วนร่วม

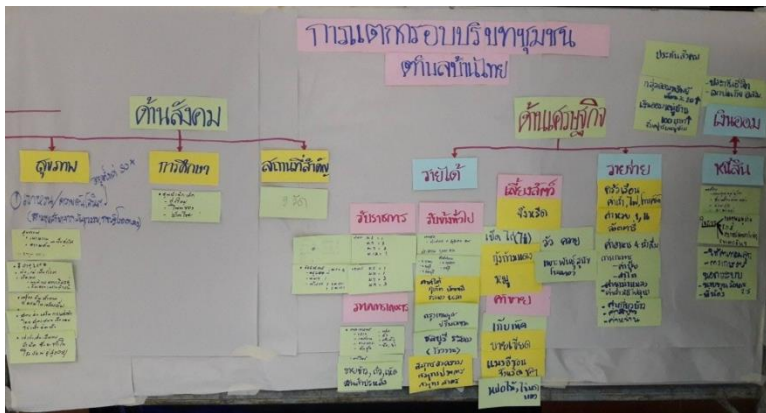

ภาพที่ 6 ภาพจัดประชุมเพื่อเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์
และอบรมเชิงปฏิบัติการการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทผู้สูงอายุแบบมีส่วนร่วม

หลังจากที่ทีมนักวิจัยประชุมชี้แจงเกี่ยวกับรายละเอียดในการทำวิจัย ทีมวิจัย และประชาชนในพื้นที่ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการแตกกรอบบริบทชุมชน แสดงดังภาพ

ภาพที่ 7 ภาพแตกกรอบบริบทชุมชน

หลังจากที่ทีมนักวิจัยประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ทีมวิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจบริบทชุมชนเพิ่มเติม รายละเอียดแสดงดังภาพ

ภาพที่ 8 ภาพลักษณะบริบทชุมชนตำบลบ้านไทย

ภาพที่ 9 ภาพลักษณะบริบทชุมชนตำบลบ้านไทย

ภาพที่ 10 ภาพลักษณะประเพณีชุมชนตำบลบ้านไทย

2.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาความเป็นไปได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

จากการลงพื้นที่ตำบลบ้านไทยเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2560 – 4 ก.ค. 2560 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอบถามความเป็นไปได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย โดยการใช้แบบสอบถามในการสำรวจ รายละเอียดแสดงดังภาพ

ภาพที่ 11 ภาพการสำรวจความเป็นไปได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย

ภาพที่ 12 ภาพการสำรวจความเป็นไปได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ
ตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย

2.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเชิงใน จังหวัดอุบลราชธานี

เพื่อตอบใจทฤษฎีวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลภาคสนามใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและ

วัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ครอบคลุมในประเด็นโดยแยกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคม และวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 3 แนวทางที่เหมาะสมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคม และวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการหาแนวทางที่เหมาะสมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคม และวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร 1,902 ครัวเรือน จำนวนประชากรประชากรวัยสูงอายุ จำนวน 1,188 คน ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่าง แบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ดังนี้

หมู่ที่	หมู่บ้าน	ประชากร(ผู้สูงอายุ)			ตัวอย่าง(ผู้สูงอายุ)		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านไทย	23	29	52	6	7	13
2	บ้านไทย	23	35	58	6	9	15
3	บ้านโพนทราย	61	81	142	15	20	35
4	บ้านโพนทราย	62	86	148	15	22	37
5	บ้านชาติ	29	34	63	7	9	16
6	บ้านโพนทอง	39	47	86	10	12	22
7	บ้านโพนทอง	58	60	118	15	15	30
8	บ้านทุ่งใหญ่	46	73	119	12	18	30
9	บ้านทุ่งใหญ่	64	93	157	16	24	40
10	บ้านโนนคู่	31	32	63	8	8	16
11	บ้านโพนทอง	39	48	87	10	12	22
12	บ้านโพนทอง	46	49	95	11	12	23
รวม		521	667	1,188	132	168	300

2.3 ขั้นตอนการคืนข้อมูล

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลระยะที่ 1 ผู้วิจัยมีการคืนข้อมูลในพื้นที่วิจัย เพื่อให้พื้นที่วิจัยมีการเติมเต็มข้อมูล เพิ่มเติมจากที่ไม่สมบูรณ์เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ภาพที่ 13 ภาพเวทีการคืนข้อมูล

2.4 การศึกษาเชิงคุณภาพ

นอกจากการศึกษาเชิงปริมาณแล้ว ยังมีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยมีการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้เกี่ยวข้องในประเด็นวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้ดูแล ผู้นำชุมชน อสม. ตัวแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ตัวแทนครู จากสถานศึกษาในพื้นที่ศึกษา สัมภาษณ์ ครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับ แนวทางที่เหมาะสมในการจัดตั้ง โรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนท้องถิ่นตำบลแจนแลน

ภาพที่ 14 ภาพสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมใจการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

8. ผลการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการเตรียมความพร้อมเพื่อจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุจำนวน 300 คน รายละเอียดแสดงดังนี้

6.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุจำนวน 300 คน เป็นชาย 105 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 และเป็นเพศหญิงจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 65.00 และมีอายุ 60-70 ปี มากที่สุดจำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 โดยผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นส่วนใหญ่ รายได้ส่วนใหญ่ได้จากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ นอกจากผู้สูงอายุไม่มีรายได้เป็นของตนเองที่แน่นอน แล้วยังพบว่าผู้สูงอายุ ร้อยละ 64 มีภาวะหนี้สินที่ต้องรับผิดชอบ

6.1.2 ความรู้ความเข้าใจ และความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจต่อ “โรงเรียนผู้สูงอายุ” พบว่าผู้สูงอายุจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70 ที่ทราบว่ามีการเรียนผู้สูงอายุเกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยทราบจากโทรทัศน์ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 รองลงมาทราบจากเพื่อน/คนรู้จัก จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุถึง จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 ที่ไม่เคยทราบว่ามีการเรียนผู้สูงอายุ และเมื่อมีการสอบถามถึงการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุจำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00 อยากให้จัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ ณ ตำบลบ้านไทย โดยมีผู้สูงอายุจำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 61.30 ที่อยากให้มีการจัดตั้ง ณ บ้านโพหนอง แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุถึง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 18.30 ที่ไม่แน่ใจในสถานที่การจัดตั้ง ซึ่งเมื่อมีการสอบถามเกี่ยวกับสถานที่ที่อยากให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุนั้น โดยส่วนใหญ่อยากให้มีการจัดตั้งที่สถานที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งคือ **องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านไทย** ในส่วนของความถี่ในการมาโรงเรียนผู้สูงอายุอยากให้มาเดือนละ 1 ครั้ง และอยากให้มีการจัดในวันอาทิตย์

6.1.3 แนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

จากการสอบถามผู้สูงอายุเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุตามพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมตำบลบ้านไทย อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ พบว่าผู้สูงอายุอยากให้ดำเนินการในโรงเรียนผู้สูงอายุผ่านกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ และใช้ผู้รู้ในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

ด้านสถานที่ สภาพแวดล้อมและการบริการ พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานที่ที่ระยะทางในการเดินทางมาโรงเรียนไม่ไกลจากชุมชนที่อาศัยอยู่ และมีสถานที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนและกิจกรรมเสริมอื่น ๆ

ด้านกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ จากการสอบถามผู้สูงอายุทั้งแบบสอบถามและสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่าผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดกิจกรรมในโรงเรียน ดังนี้

กิจกรรมด้านดนตรี	คือ	การละเล่นดนตรีพื้นบ้าน เช่น หมอลำ โปงลาง รำกลองตุ้ม ฟ้อนรำโบราณ
------------------	-----	--

กิจกรรมด้าน ส่งเสริมอาชีพ	คือ	สอนอาชีพ เช่น ทอผ้า จักรสาน หมอนขิด เทงหยวก งานใบตอง
กิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรม	คือ	อยากให้มีการสืบสานวัฒนธรรมให้ ลูกหลาน
กิจกรรมสำคัญทางศาสนา	คือ	กิจกรรมสำคัญทางศาสนา เช่น เข้าวัด ฟังธรรม ฟังเทศน์ ฝึกสมาธิ และมีการ ทำบุญตักบาตร
กิจกรรมด้านประเพณีและวัฒนธรรม	คือ	จัดกิจกรรมต่างๆ เช่น วันสำคัญตาม ประเพณี

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรเครือข่าย พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุไปโรงพยาบาล เมื่อเกิดการเจ็บป่วยในโรงเรียนผู้สูงอายุ และต้องการให้ศูนย์การศึกษาคนชราโรงเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

9. สรุปผลการวิจัย

1. บริบทชุมชน บริบทผู้สูงอายุตำบลบ้านไทย พบว่า ผู้สูงอายุตำบลบ้านไทย ยังคงประกอบอาชีพตามอาชีพแต่ดั้งเดิมที่เคยทำอยู่ และยังมีภาระหนี้สินค่อนข้างมาก แต่ก็ยังมีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพอื่นเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ เช่น การทำหมอนขิด การเลี้ยงหมอนไหม การทำจักสาน การทำงานใบตอง การแทงหยวก

2. ความเป็นไปได้เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนในวันอาทิตย์ จัดเพียงเดือนละ 1 ครั้ง และอยากให้ชุมชนมีบริการรับ-ส่งผู้สูงอายุในการมาโรงเรียนผู้สูงอายุ

3. แนวทางที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ

ด้านการบริหารจัดการ พบว่าผู้สูงอายุอยากให้ดำเนินการในโรงเรียนผู้สูงอายุผ่านกลุ่มชมรมผู้สูงอายุ และ ใช้ผู้รู้ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

ด้านสถานที่ สภาพแวดล้อมและการบริการ พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในสถานที่ที่ระยะทางในการเดินทางมาโรงเรียนไม่ไกลจากชุมชนที่อาศัยอยู่ และมีสถานที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนและกิจกรรมเสริม

ด้านกิจกรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุ จากการสอบถามผู้สูงอายุทั้งแบบสอบถามและสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีกิจกรรมด้านดนตรี ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านสังคมและวัฒนธรรม และกิจกรรมทางศาสนา และ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรเครือข่าย พบว่า ผู้สูงอายุอยากให้มีการจัดบริการรถรับ-ส่งผู้สูงอายุไปโรงพยาบาล เมื่อเกิดการเจ็บป่วยในโรงเรียนผู้สูงอายุ และต้องการให้ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

10. อภิปราย

การบริหารจัดการงบประมาณแบบบูรณาการ พบว่า งบประมาณในการทำวิจัยไม่เพียงพอ เพราะพื้นที่ที่ในการทำวิจัย มีระยะทางไกลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (อยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี) สืบเนื่องจากระยะทางพื้นที่วิจัยที่ไกลจึงมีค่าใช้จ่ายด้านพาหนะค่อนข้างมากในการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลและจัดกิจกรรมตามกระบวนการวิจัย ประกอบกับการวิจัยครั้งนี้ได้ฝึกให้นักศึกษาร่วมเป็นทีมผู้ช่วยนักวิจัยร่วมด้วย จึงมีค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ที่พัก ค่าอาหารสำหรับผู้ช่วยนักวิจัยหลายคน ค่าใช้จ่ายส่วนนี้จึงเกินงบประมาณที่วางไว้ในโครงการ **ผู้วิจัยได้ปรับแผน** มีการบูรณาการทั้งด้านคน ผู้ช่วยนักวิจัย ด้านงบประมาณ เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลที่พักอาศัย อาหาร และพาหนะ ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม และนักวิจัยปรับตัวให้สอดคล้องตามวิถีและบริบทในพื้นที่วิจัยได้อย่างลงตัว

การบริหารจัดการและสร้างงานเป็นทีม พบว่า การวิจัยมีการบริหารจัดการ มีการสร้างงานเป็นทีม โดยให้บทบาทภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดย อปท.(อบต.บ้านไทย) ทำหน้าที่เชื่อมประสานกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในการเชิญประชุม เชื้ออำนาจด้านสถานที่จัดกิจกรรม และอาหารสำหรับการประชุม เป็นต้น ในส่วนของผู้วิจัยได้ออกแบบการดำเนินงานร่วมกับนักวิจัยที่ทำวิจัยในพื้นที่เดียวกัน ในรูปแบบสหศาสตร์ ได้แก่ สาขาวิชาสถิติประยุกต์ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ และสาขาวิชาทรัพยากรมนุษย์ ครอบคลุม 3 คณะ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และคณะวิทยาการจัดการ โดยปรับแนวคิด ทศนคติด้านการทำงานเป็นทีม (ผู้นำ-ผู้ตาม) วิธีการดำเนินการวิจัย และกิจกรรมของแต่ละโครงการให้มีความสอดคล้องกันเพื่อง่ายต่อการบริหารและจัดการกิจกรรมร่วมกัน มีการบูรณาการทั้งด้านคน ผู้ช่วยนักวิจัย ด้านงบประมาณ เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลที่พักอาศัย อาหาร และพาหนะ ปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม และนักวิจัยปรับตัวให้สอดคล้องตามวิถีและบริบทในพื้นที่วิจัยได้อย่างลงตัว

วิธีการทำงานร่วมกับในชุมชน พบว่า **ระยะแรก** นักวิจัยลงพื้นที่ประสานงาน เพื่อแสวงหาภาคีร่วมให้ไปในแนวเดียวกันระดับพื้นที่ เพื่อค้นหาวิจัยชาวบ้านในพื้นที่ตำบลแจนแลน โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ประสานงานกับนักวิจัยชาวบ้านในพื้นที่ และมีการต้อนรับและพานำลงพื้นที่ **ในระยะต่อมา** มีการค้นหาวิจัยผ่านการจัดเวทีประชาคมระดับตำบล และกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาร่วมเป็นนักวิจัยในชุมชน จากนั้นมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการทำวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลประสานความร่วมมือกับเครือข่าย อสม. และ ผู้นำ หนุนเสริมเพิ่มเติมในการทำหน้าที่บทบาทนักวิจัยในพื้นที่

แนวทางทำงานร่วมกับชุมชน พบว่า ดำเนินการโดยสร้างความความเข้าใจร่วมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เพื่อปรับแนวคิด วิธีการ ไปทิศทางเดียวกัน โดยประสานความร่วมมือผ่าน อบต.แจนแลนเพื่อประสานไปยังผู้นำชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมเวทีชี้แจงสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินโครงการตั้งแต่เริ่มแรก การประสานผ่านผู้นำเพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการภายในชุมชนและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายการวิจัยได้ง่ายขึ้น จากการทำงานร่วมกันในชุมชน พบว่า ในพื้นที่ตำบลแจนแลน มีผู้นำที่เข้มแข็งให้ความร่วมมือ ทำหน้าที่ประสานงานความร่วมมือและประชาสัมพันธ์ถึงวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ของทีมวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายวิจัยในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน และมีความเต็มใจและยินดีร่วมทำงาน

ชุมชนเกิดความเปลี่ยนแปลง พบว่า ชุมชนมีการตื่นตัวและให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม มีผู้นำชุมชนสนใจให้ความร่วมมือในการประสานงานความร่วมมือและประชาสัมพันธ์ถึงวัตถุประสงค์ของการลงพื้นที่ของทีมวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายวิจัยในชุมชน เครือข่าย อสม. ในชุมชนให้ความร่วมมือในการพาลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทผู้สูงอายุ มีการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และนักวิจัย มีจิตอาสา กลุ่มผู้สูงอายุมีความตื่นตัว ภูมิใจ ดีใจ ที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมผ่านกระบวนการวิจัย

วิธีการทำงานร่วมกับองค์กรราชการ พบว่า ระยะแรก เข้าไปพบผู้นำของหน่วยงานราชการ เช่น อบต. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้น การทำงานมีรูปแบบการทำงานอิงระบบราชการ มีการสื่อสารประสานงานทั้งทางการและไม่ทางการ กรณีให้หน่วยงานราชการ เช่น อบต.ประสานกลุ่มเป้าหมายร่วมประชุม นักวิจัยจะประสานหน่วยจัดการวิจัย (สถาบันวิจัยและพัฒนา มจร.บุรีรัมย์) ออกหนังสือไปยังกลุ่มเป้าหมาย มีการติดต่อสื่อสารหลายช่องทาง เช่น โทรศัพท์ Line E-Mail เป็นต้น มีการประชุมกลุ่มย่อย มีการเข้าพบผู้บริหาร (นายก อบต.) แบบไม่ทางการ การพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคณะผู้บริหาร การปรับตัวกลมกลืนกับวิถีวัฒนธรรม โดยการให้บทบาทหน่วยงาน การบูรณาการงบประมาณ และข้อมูล เป็นต้น

11. ข้อเสนอแนะ

บทบาทในระดับพื้นที่ พบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายที่เกี่ยวข้องในประเด็นวิจัย ยังมีบทบาท ไม่เด่นชัดในเรื่ององค์ความรู้และประสบการณ์การจัดการข้อมูล โดยยังไม่สามารถจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ และยังไม่ได้อบรมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้ประโยชน์กับหน่วยงานภาคี ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหน่วยงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การขับเคลื่อนเชิงนโยบายยังมีความล่าช้าในด้านการพัฒนาส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มผู้สูงอายุ แต่มีเจ้าหน้าที่สร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกับเครือข่าย อสม.ในพื้นที่ และ นักวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เป็นระยะต่อเนื่อง

บทบาทในระดับหน่วยวิจัย พบว่า การบริหารจัดการหน่วยวิจัยยังขาดการทำงานเชื่อมประสานอย่างต่อเนื่อง ในระยะแรก การเตรียมความพร้อมนักวิจัย และการกำหนดกรอบและเงื่อนไขการทำงาน รวมทั้งกรอบการเขียนรายงานวิจัยยังไม่เป็นระบบและมีความชัดเจน มีการเปลี่ยนแปลงขอบเขตการทำงาน รวมทั้งการสร้างความรู้ในการเบิกจ่าย และหลักฐานประกอบการเบิกจ่าย มีเพียงคู่มือ ซึ่งในบางกรณีนักวิจัยยังไม่สามารถทำความเข้าใจได้เอง และงบประมาณหนุนเสริมกระบวนการวิจัยยังไม่ได้จัดสรรตามพื้นที่และสถานการณ์จริง นอกจากนี้ การพัฒนาศักยภาพนักวิจัยควรหนุนเสริมเป็นระยะและเสริมระบบที่เลี้ยง ควรได้สร้างแผนการทำงานร่วมกันในการติดตามประเมินผลในพื้นที่วิจัยเพื่อหนุนเสริมเทคนิค เชิงกระบวนการ เป็นต้น

นักวิจัยเชิงพื้นที่ พบว่า นักวิจัยเชิงพื้นที่ในระดับท้องถิ่น ยังมีความไม่คล่องตัวในด้านการประสานงานและอำนาจการตัดสินใจ และมีทักษะด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือวิจัย และกระบวนการด้านการวิจัยเชิงพื้นที่น้อย ต้องอาศัยระบบที่เลี้ยง และการสนับสนุนเชิงนโยบายหนุนเสริม การสร้างความร่วมมือระหว่างเครือข่ายทำงาน อสม. เครือข่ายผู้นำ เครือข่ายผู้สูงอายุ และเครือข่ายหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ที่ปรึกษาวิชาการวิจัยเชิงพื้นที่ พบว่า ระบบหรือกลไกด้านที่ปรึกษาวิชาการวิจัยเชิงพื้นที่ ยังติดตามหนุนเสริมได้ไม่ชัดเจน เป็นระบบและต่อเนื่อง สืบเนื่องจากกระบวนการหนุนเสริมและพัฒนาของหน่วยจัดการวิจัย แต่ชุดแผนงานชุดโครงการมีการติดต่อประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจโดยเชิญที่ปรึกษาวิชาการวิจัยเข้ามาให้ความรู้และเติมเต็มเป็นระยะ